

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

na rigorózní práci

Autor: **Mgr. Josef Haščák**

Téma: **Odpovědnost v občanském právu**

Předložená rigorózní práce je rozdělena do čtyř částí. V úvodu vymezuje rigorózní předmět svého zkoumání. Správně si uvědomuje nutnost odlišit jednotlivé významové odstíny pojmu odpovědnost, jakož i potřebu odlišit obecné teoretické chápání odpovědnosti od jejího pojetí v pozitivním právu. Rigorózní si též stanovuje metodologický postup svého zkoumání, kdy se nejprve zabývá doktrinálním pojetím odpovědnosti a poté chce tyto obecné závěry srovnat s platnou právní úpravou v České republice a v Německu.

Systematika kapitoly nazvané „Odpovědnost jako obecný právní a sociální jev“ není vhodně zvolena. Autor se nejprve zabývá koncepcí a vývojem pojmu právní odpovědnosti. Slušelo by se tento přehled ozřejmit až do současnosti. Autor tak však nečiní a poněkud nesystematicky zařazuje kapitoly o funkci právní odpovědnosti, o porušení povinnosti jako znaku právní odpovědnosti a o dělení na objektivní a subjektivní odpovědnost. Teprve poté je dokončen výklad doktrinálních názorů na pojetí odpovědnosti výkladem o současném pojmání tohoto institutu. Je však třeba také poznamenat, že z uvedené kapitoly je zřejmé, že se rigorózní podrobně seznámil se stěžejními pracemi na zkoumané téma (V. Knapp, M. Knappová, Š. Luby, J. Švestka, J. Macur, atd.).

Těžiště práce je obsaženo ve třetí kapitole, která je systematicky členěna, v souladu s českou právní úpravou odpovědnosti v občanském zákoníku, na čtyři části – odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady, prodlení a bezdůvodné obohacení. Každá z podkapitol se pak rozpadá na rozbor právní úpravy české a německé. Kladně lze hodnotit autorovu důslednost při dodržení tohoto striktně komparativního postupu. Rigorózní zde osvědčil značnou znalost zahraničního právního řádu nejen pokud jde o normativní texty, nýbrž také pokud jde o související literaturu.

V rámci podkapitoly 3.1.2. „Předpoklady odpovědnosti za škodu“ se autor na straně 31 zabývá vztahem ustanovení § 13 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zák.“) a ustanovení § 418 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“). Správně uvádí, že obě ustanovení, upravující institut nutné obrany, jsou odlišná a vyslovuje se pro názor, že každé právní odvětví si stanovuje vlastní podmínky pro uplatnění okolností vylučujících protiprávnost. Rigorózní by se však měl vypořádat, a to v rámci ústní obhajoby práce, s právním hodnocením situace, kdy nutná obrana nevybočila z mezí stanovených v ustanovení § 13 tr. zák. („zcela zjevná

nepřiměřenost“), avšak došlo již k excesu z rámce daného ustanovením § 418 odst. 2 obč. zák. („zřejmá nepřiměřenost“). Má snad jednání, které je podle ustanovení § 13 tr. zák. v souladu s právem, protože jde o jednání dovolené (když protiprávnost je vyloučena), být zároveň posouzeno jako nedovolené z hlediska občanského práva? Má to snad znamenat, že osoba jednající v nutné obraně nakonec musí vždy jednat pouze v rámci mezí daných ustanovením § 418 obč. zák., nechce-li nést riziko postihu občanskoprávní odpovědností za způsobenou škodu? Pak by nemohla tyto meze překročit, i když je k tomu jinak oprávněna podle ustanovení § 13 tr. zák.

Na straně 33 rigorózní upozorňuje na způsob určení výše škody v rámci soudního řízení podle ustanovení § 136 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“). Uvádí při tom, že jde o možnost určení výše škody „na základě volné úvahy“ soudu. Nelze souhlasit s názorem, že by soud mohl při stanovení výše škody vycházet z „volné“ úvahy. Když nic jiného, způsob, jakým soud v konkrétním případě dospěl ke stanovení výše škody, musí být přezkoumatelný soudem vyšší instance, a to i v případě postupu podle ustanovení § 136 o.s.ř. Nadto, základem úvahy podle ustanovení § 136 o.s.ř. není jakákoliv libovůle, nýbrž zjištění (základních) skutečností, které pak mohou být podkladem pro úvahu soudu o výši nároků v konkrétním případě.

V rámci výkladů o německé úpravě odpovědnosti za škodu autor uvádí (na straně 45), že „BGB prošel nedávno významnou reformou, která zasáhla celou koncepci obligačních právních vztahů.“ Slušelo by se však ozřejmit, namísto vágního označení výrazem „nedávno,“ kdy se tak stalo, alespoň uvedením roku, když už ne přímo uvedením čísla příslušné novely.

Na straně 51 se autor zabývá otázkou náhrady škody při střetu provozů. Kladně lze hodnotit autorovu schopnost vhodně pracovat nejen s judikaturou českých soudů (což autor často činí na jiných místech práce), nýbrž též s judikaturou německou. V souvislosti se srovnáním s českou úpravou této problematiky rigorózní správně osvětluje podobu české právní úpravy, nicméně slušelo by se pro úplnost uvést, alespoň v poznámce pod čarou, že ustanovení § 431 obč. zák. se týká pouze vypořádání mezi provozovateli dopravy navzájem, zatímco jejich odpovědnost vůči poškozenému se řídí ustanovením § 438 obč. zák., kde je jako pravidlo stanovena odpovědnost solidární.

Kromě výše uvedených podnětů by v rámci ústní obhajoby rigorózní práce mohl autor blíže osvětlit vztah mezi nutnou obranou a krajní nouzí, resp. vztah mezi útokem a nebezpečím, dále pak to, jak se filosofické směry založené na predestinaci osudu člověka vypořádají s námitkou, že „je-li člověk jen figurkou na šachovnici a nemůže pojmově uvažovat o své odpovědnosti za předem dané jednání a následek“ (strana 4), pak nelze uvažovat ani o sankcionování jeho jednání, které, byť „predestinované“, objektivně způsobilo škodlivý následek.

K formální stránce rigorózní práce je nutno podotknout, že nesplňuje požadavek minimálního počtu stran (80 normostran) stanoveného v čl. III (bod 5.) Rigorózního řádu Právnické fakulty UK v Praze, když vlastní text tvoří 74 stran (strana 2 až 75). Rigorózní však zvolil písmo o menším počtu bodů, čímž

dosáhl většího počtu znaků na stránce, než je běžné pro obvyklou normostranu. Vzhledem k uvedenému by nedodržení minimálního počtu normostran nemělo být důvodem pro odmítnutí obhajoby rigorózní práce.

Úroveň práce do jisté míry snižuje také značné množství překlepů a chybějící interpunkční znaménka (zejména čárky), což čtenářovu pozornost zbytečně zatěžuje a odvádí od vnímání obsahu autorových myšlenek. Totéž platí také o nedodržení zavedených zvyklostí ohledně rozvržení odstavců. Je žádoucí a považuje se za obecně známé, že každý odstavec začíná na nové řádce mírným odsazením vpravo (5 úhozů mezerníku či 1 úhoz tabulátoru).

Součástí práce je seznam použité literatury, na kterou rigorózní autor odkazuje v textu práce, a to formou poznámek pod čarou. Poznámkový aparát je dostatečný. Autor prokázal schopnost pracovat s odbornou literaturou, a to jak českou, tak i zahraniční. Kladem práce je i rigorózní práce s judikaturou, kdy pomocí judikátů odůvodňuje své závěry, a to např. na straně 28, 31, 36 a na dalších místech práce.

Autora upozorňuji na nesprávnou citaci tr .zák. na straně 78.

Až na výše uvedené výhrady je předložená rigorózní práce zpracována přehledně a je z ní patrné, že se autor s danou problematikou seznámil, prostudoval dostupnou literaturu a vhodným způsobem ji využil při zpracování této práce, a to způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Závěrem lze uvést, že předložená rigorózní práce zpracovává významnou a aktuální problematiku. Autor podává ucelený pohled na pojetí odpovědnosti v českém i německém právu a náležitě obě úpravy (ale i doktrinální stanoviska) srovnává. Kladně lze hodnotit, že v rámci výkladů o české právní úpravě autor neopomíjí ani aktuální návrh nového občanského zákoníku.

Předložená rigorózní práce splňuje (až na výše zmíněnou výhradu formální) požadavky kladené na rigorózní práce, tj. prokázání schopnosti k samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti ze zpracovávané tematiky, a proto doporučuji její přijetí k ústní obhajobě.

V Praze dne 12. prosince 2007

JUDr. Dita Melicharová, Ph.D.
oponent